

דברי תורה וחסידות

יתרו
י"ט שבט תש"פ
גליון רמ"ח שנה ה'
שיעורי הלכות ודרשות
מספרי טלפון:
ארץ ישראל: 079-547-9752
על הלכות שלוחה 6
על פרשת השבוע שלוחה 7

- יו"ל ע"י מכון אהל אברהם -

להוצאת ספרי מורינו הרב הגאון ר' אברהם בן ציון ביער שליט"א -
רב דשכונת ריב"ל ב"ש

על הפרשה

ממורינו הגאון הדיין שליט"א

כשאדם מרגיש שחסר עדיין שלימות בעבודה הסיבה היא שלא נתדבק בצדיקי הדור / כשאנו הולך להצדיק אז אינו יודע מאומה אעפ"י שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה / אעפ"י כשמדבק בצדיק מחויב הוא בעצמו ללמוד בהתמדה ולהתפלל בכוונה גדולה ולעשות כל המצות שיש באפשרי לעשות / כשאנו מתדבק בהצדיק אלא יושב בביתו אז אינו נחשב לכלום / רק ע"י התדבקות בצדיקי הדור אפשר לבוא למעלת הצדיקים ולעבוד את ה' באהבה וביראה / אעפ"י שאינו במדרגת הצדיק אעפ"כ יתדבק בבחינת מחובר לטהור טהור / כח הצדיק לתת טעם בתורה ומצות להרימם למעלה / עובדא נורא בענין הנ"ל

אמנם אעפ"י כשמדבק בצדיק, מחויב הוא בעצמו ללמוד בהתמדה ולהתפלל בכוונה גדולה ולעשות כל המצות שיש באפשרי לעשות, והצדיק יורה דרכו איך להתנהג ושיעשה לשמה באהבה וביראה, ולא יסמוך על זה לבד כשמדבק בהצדיק ולא יעשה כלום לעצמו, זה אינו.

כשאנו מתדבק בהצדיק אלא יושב בביתו אז אינו נחשב לכלום

וזהו הפירוש אם אין אני לי מי לי, פירוש, כשאין אני בעצמי עושה מעשים טובים ולעבוד את הבורא ית"ש, מי לי, פירוש, מי יעשה מעשים טובים בשבילי. וכיון שכן, תאמר לא אלך אל הצדיק אלא אהיה בביתי ואלמוד תורה ואעשה מעשים טובים בעצמי, לכך אמר וכשאני לעצמי מה אני, פירוש, כשתעשה בפני עצמך ולא תדבק עצמך בצדיקים, מה אני, פירוש, אתה בבחינת מה, שאין אתה יודע מה לעשות ואיך לעשות המעשים טובים.

וזתודה"ק דיש לדקדק למה לא נאמר הדרך אשר ילכו בה, כמו שנאמר והמעשה אשר יעשון.

כשאנו הולך להצדיק אז אינו יודע מאומה אעפ"י שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה

ונראה לי על פי מה שאיתא באבות על דברי התנא אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני, ולהבין זאת אפשר לומר, דכשאדם רוצה לעבוד הבורא ב"ה, צריך לילך לצדיק והוא יורה לו את הדרך אשר ילך בו, איך שילמוד לשמה ויתפלל ויעשה כל המעשים בדחילו ורחימו, אבל כשאנו הולך להצדיק, אז אינו יודע מאומה, אעפ"י שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות, אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה. ולא פרוח לעילא כנודע עיין בתקוני זהר, תקון י, כה.

אעפ"י כשמדבק בצדיק מחויב הוא בעצמו ללמוד בהתמדה ולהתפלל בכוונה גדולה ולעשות כל המצות שיש באפשרי לעשות

בספר הק' אהבת שלום מבאר ענין מעלת דביקות בצדיקים והחסרון כשאנו מדבק עצמו בצדיקים על פירוש רש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

כשאדם מרגיש שחסר עדיין שלימות בעבודה הסיבה היא שלא נתדבק בצדיקי הדור

וזל"ק יש לפרש על דרך זה, דהנה יש לפעמים שאדם לוחם נגד היצר הרע ומסגף את עצמו בכל מיני סיגופים בכדי לזכך את נפשו מחומריותה ולא עלתה בידו, רק עדיין הוא צריך לסגף עצמו. והטעם לזה הוא, מחמת שעדיין לא כיתת רגליו ללכת לצדיקי אמת וחסר ידיעת בית רבו, ולזה אינו יודע איזה דרך ישכון אור האמיתי ואיזה מקום מנוחתו.

וכעין זה מצאנו בספר הק' ליקוטי מהרי"ל תלמיד מהרה"ק רבי ר' אלימלך זי"ע עה"פ והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

רק ע"י התדבקות בצדיקי הדור אפשר לבוא למעלת הצדיקים ולעבוד את ה'

באהבה וביראה

ובאמת שכל אחד יש לו עבדות ודרך אשר הולך בה, איש לפי שכלו ולפי ערכו, דהיינו שלומד תורה ועושה מעשים טובים בדרך שלו, אבל כל זמן שאינו מדבק עצמו בצדיקים אינו יודע מאומה, ואינו מכיר את הדרך אשר הולך בו איך שיתנהג עצמו בדרכי ה' שיעשה כל המעשים באהבה וביראה ובדביקות רב. ובזה מפרש והודעת להם את הדרך ילכו בה, פירוש בדרך שהם תלמוד ותודיע להם איך שילכו בדרכם לה' באמת. והמעשה אשר יעשו, פירוש, אז ידעו איך להתנהג ולעשות כל המעשים לשם שמים באהבה וביראה, אמן ע"כ תדה"ק.

פ' נאה בדברי רש"י הק'

ובזה הדרך ישכון אור דברי האהבת שלום בכוונת רש"י ז"ל שמע קריעת ים סוף, רומז למדרגה גדולה וגבוהה, דהיינו שהגיע למדרגה גבוהה ואף על פי כן מלחמת עמלק, והיינו שצריך עדיין למלחמת היצר הנקרא עמלק,

ולזה ביקש יתרו אשר ייטיב לנפשו, ולזה בא אל משה להתדבק בצדיקים עכתה"ק.

ובאמת בספר הק' תפארת שלמה בפרשת צו מרחיב עוד בענין התדבקות בצדיקים דאע"פ שהוא אינו במדריגה הנכונה עוד להתדבק בהצדיק אעפ"כ יתדבק בבחינת המחובר לטהור טהור וזל"ק עה"פ כל זכר בבני אהרן יאכלנה וגו' כל אשר יגע בהם יקדש. ופרש"י להיות כמוהו כו'.

אע"פ שאינו במדריגת הצדיק אעפ"כ

יתדבק בבחינת מחובר לטהור טהור

התורה מרמזת לנו בזה גודל מעלת דיבוק חכמים וצדיקי הדור כי כל המסתופף בצילם ומתאבק בעפר רגליהם. אף כי הוא אינו במדריגה הנכונה עכ"ז אם הוא מחובר לטהור יש לו תקומה להיות לו עליו ע"י הצדיק כי כל המחובר לטהור טהור, וכמ"ש במשנה במס' זבחים פ"ט הקרנים והטלפים כ"ז שהם מחוברים יעלו פרשו לא יעלו רמז על הנ"ל אם הוא מחובר לצדיק יעלו עמו אף שהוא בשפל המדריגה.

כח הצדיק לתת טעם בתורה ומצות להרימם למעלה

וזה המרומז בפ' כל זכר בבני אהרן בח'י זכר ומשפיע הוא הכהן בח'י החסד כו'. כל אשר יגע בהם יקדש להיות כמוהו להעלות אותו עם עבודתו. ובגמ' יליף מהכא טעם כעיקר כי כן הוא כח הצדיק לתת טעם בתורה ומצות שלו להרימם למעלה.

עובדא נורא בענין הנ"ל

וכמו ששמענו מאת הרב הצדיק המנוח מהו' חייקא המדורא זלה"ה שהיה עוסק בתעניות וסגופים כמה פעמים משבת לשבת והיה נעור אלף לילות לעסוק בתורה ועכ"ז לא הרגיש בנפשו תיקון השלימות עד אשר בא אל הרב הקדוש המגיד מוהד"ב ממעזריטש זלה"ה ותיכף נגמר תיקונו הראוי. כי הטעם שנותן הצדיק בעבודתו היא העיקר כנ"ל עכ"ד התפארת שלמה. והשי"ת שנזכה להתדבק בצדיקים ולעלות ממדריגה למדריגה ונזכה לעשות נחת רוח בוראנו אמן.

פנינים

הא דמשה רבינו ע"ה קרא לבניו גרשון ואליעזר שמות הללו, כי פחד שמא יטעו בניו לחשוב את ארץ מדין לארצם ומולדתם, ולא ירצו לעזוב את מדין ארץ ילדותם, אשר לא ידעו בה כל עתה ומחסור, על אותם שבמצרים לא דאג כלל, ענים ולחצם יזכיר ויעורר געגועים לארץ אבות, אבל בניו נכדי יתרו כהן מדין, אולי לא ימירו ארץ מדין בארץ אבות נחלת כל ישראל, עי"ז מיום הולדם ביום שפקח

הערות ביכורי דוד" לספר "פרדס יוסף" לך-לך, ע' רי"ז
הכתב סופר זצ"ל סיפור דבר צחות מהשר הצדיק ההוא ר' שמעון וואלף באראן ראטשילד מפפד"מ ז"ל, כי פעם אחת' כשבא לבקרו כפעם בפעם ומצא והכיר שהכתב סופר זצ"ל מעונה ביסורים, לא עיכב זמן רב ועמד מכסאו לילך לדרכו אז שאלו הכתב סופר זצ"ל מדוע שינה את טעמו למעט ביקורו ולקצר. את ישובו

אצלו? והשיב השר החסיד ז"ל בצחות לשונו: חז"ל דרשו (ב"ק צ"ט). על הקרא שנאמר במשרע"ה "את הדרך אשר ילכו ואת המעשה אשר יעשו" ודרשו, את הדרך אשר ילכו זה ביקור חולים. ואמר פירושו בדרך צחות, אם באים לבקר אתה אדם הבריא אין קפידא: אם מאריכים הזמן לישיב אצלו, כי אין לו הצטרפויות שונות ואין מעכבים על ידו בשום דבר, אבל כשבאים לבקר את החולה. אין מן הראוי להתעכב אצלו זמן הרבה, כי אולי יש לו איזה צורך צנועי אשר לא ניח לו לגלות לפני המבקר, ע"כ מן הראוי והשכל שהמבקר בעצמו יבין זאת ועד מהרה ישים לדרך פעמיו, והיינו שדרשו חז"ל "את הדרך אשר ילכו" זה ביקור חולים, ההליכה מן החולה זה ג"כ בכלל ביקור חולים הוא וצורך אלי' שלא להיות לעול ולמשא עליו עכ"ד ודפח"ח. "חוט המשולש החדש" (מהד' מכון חת"ס) ע' רמ"ח

וישלה משה את חותנו וילך לו אל ארצו פסוק זה אין לו המשך למה שלמעלה הימנו וגם למעלה יוקשה לכאורה שיתרו החכים יותר ממשה רבינו ע"ה שקיבל ממקור החכמ' ונראה דכוונת משה ה' בשופטו בעצמו את ישראל בכדי שיוכלו להתנהג למעלה מין הטבע וכדאיתא שרצה משה להנהיג את ישראל שידורו בגן עדן בחיים חיותן ונודע שכל דבר שלמעלה מן הטבע חס מלהזכיר להקשות ולתמוה על דבר שלא להתיש כח הענין הלז ולזה תיכף כשתמה יתרו על הנהגתו של משה ואמר לו נבול תבול גם אתה גם העם אשר עמך כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך מיד נחלש כחו שה' בו קודם והוצרך להעמיד שופטים וחש על ענינו אולי שיתרחש שוב שעת הכושר שיוכל

להנהיגם למעלה מן הטבע ויתעורר יתרו שוב לחפש אחר ענינו ולתמוה ולזה תיכף אחר שאירע לו הענין זה מיהר לתקן ענינו ושלה אותו אל ארצו וזה חיבור הפסוק וישלה משה את חותנו אחר ענין שלמעלה. תשואת חן

פירש אאמו"ר מאור הגולה (הגה"ק בעל "חתם סופר") זצ"ל, דברי חז"ל מובא בפירש"י על התורה על הפסוק וירד משה מן ההר אל העם ללמד שלא פנה אל עסקי ביתו תחילה, וכתב אאמו"ר זצ"ל, אעתיק לך לשונו אות באות: אין צריך לומר שלא פנה אל עסקי עוה"ז שבביתו, כי גם שום אדם לא יעשה כן אפילו למלך בו"ד: ואיך יעלה על הדעת שמשה רבינו יעשה כן לממ"ה הקב"ה, אבל הענין להיותו הולך ובא ומצות קדוש ופרישה בידו, וידוע כי העיקר בזה במחשבה ועיון ויש- קונה עולמו ברגע אחת ממש וא"כ היה מהראוי להקדים הציווי לבניו ובני ביתו, וע"י קדימת שעה ההיא יכולים הם לקדם פני ה' ולהשיג השגה מה יותר משאר העם, ואין בזה עול כי היא ממצות האב על הבן ללמדו תורה, ומ"מ לא שינה מרע"ה להקדים מעלת בניו על בני ישראל ח"ו אפילו כרגע, עכ"ל הסהור. מתוך מכתב הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק קראקא "רבינו שמעון סופר" ח"א, ע' קנ"ד

ברכות דף בע"ב

ברש"י: משהעני - שאין לו נר להדליק בסעודתו עכ"ל. והגר"א ביאר (ע"ד הלצה) עפ"י דאיתא ביומא (עד ע"ב) דהסומים אוכלים ואינם שבעים, כיון שאינם רואים מה שאוכלים, וא"כ העניים שאין להם נר, צריך להקדים סעודתם כדי שלא יאכלו בחושך ויהיו שבעים עכ"ד.

הנה מבואר שלמד הגר"א שהעניים אוכלים מבעוד יום כשאין צריך נר כדי לראות, וכן למד הגרע"א בתוספותיו למשניות (פ"י דפסחים מ"א) שם הביא בשם ספר ברית שלום (פר' בא) דמש"כ שם במשנה: ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שתחשך, ר"ל אפ' אותו עני שאוכל תמיד מבעוד יום בגלל שאין לו נר, אך בערב פסח יאכל רק בלילה עכ"ד והוא כהנ"ל.

דף ג ע"ב

איתא בגמרא ברכות (ג ב) כשעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל ואמרו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, ואמר לכו והתפרנסו זה מזה ואמרו אין הקומץ משביע את הארי ואמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד וכו' עיין שם. וקשה מאוד להבין דבריהם הקדושים וכי לא ידע דוד המלך ע"ה"ה שאין הקומץ משביע את הארי. ותו קשה מדברי הש"ס משמע שבכל יום השיב להם כך, והלא כבר שמע ביום אתמול שאין ביכולתם להשיג פרנסתם זה מזה. ועוד הרי גם הוא עשה כן בברחו מפני שאול והתפרנס הוא ואנשיו במה שהלכו לשלול שלל. והענין הוא, כי עיקר דרך האמת להשיג די מחיית ביתו הוא הבטחון בה' המחיה את כל, ויקוים בו מקרא שכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנו (תהלים לב, י). ובלבד כאשר יפרנס את עצמו בהיתר ונסתפק במיעוט ושמח בחלקו ואז טוב לו וה' ייטיב לו באחריתו. אבל מי שאין לבבו חזק באמונת ה' כל כך אשר ישיג די פרנסתו בקרב ביתו בלי רוב טירחא ויגיעה אזי צריך האיש הזה לעשות תחבולות כל אחד לפי ערכו. והנה אף זה האיש כשיעסוק במלאכתו או במשא ומתן

באמונה בלי שום רמיה גם הוא בכלל עובד את ה' באמונה. כמו שאמרו חכמינו ז"ל (כתובות נ א) על הפסוק (תהלים קו, ג) עושה צדקה בכל עת, זה המפרנס אשתו ובניו. אבל העיקר דרך הבטחון הוא לבטוח בה' באמת ולהסתפק במיעוט כנ"ל. וכן מבואר בספר חובת הלבבות (בפתיחה לשער הבטחון) על פי מעשה שהיה פרוש אחד נוסע למרחקים למצוא שמה די מחיית ביתו ופגע באדם אחד מן עכו"ם ואמר לו הפרוש הבט נא וראה איך אתם משתגעים לעבוד למי אשר אין בו כח להושיע אתכם, ואמר לו העכו"ם ואתה למי תעבוד, ואמר לו הפרוש עבד אלהים אנכי הוא האל המחיה את כל ומפרנס לכל, אמר לו העכו"ם הלא מעשיך יכחישו את דבריך אם אתה עובד ה' באמת מדוע הרחקת נדוד לחפש טרף ביתך הלא אלהיך אשר בטחת בו יש בו כח לפרנס אותך בביתך, מיד הלך אותו פרוש לביתו עד כאן לשונו. הרי מבואר דעיקר דרך בטחון הוא להסתפק במיעוט בלב שמה ואז יקוים בו והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד (איוב ח, ז).

ולפי זה יבואר על נכון דברי חכמינו ז"ל שבאו לפני דוד המלך ע"ה בכל יום כשהגיע זמן תפלת שחרית ואמרו לו עמך ישראל צריכים פרנסה, היינו לעורר עליהם שפע וברכה על ידי תפלתו. והשיב להם לכו והתפרנסו זה מזה, דהיינו שיסתפקו במיעוט כנ"ל ואז ייטיב להם באחריתם. והשיבו כי יש ביניהם שאין לבבם חזק באמונה והבטחון ושיסתפקו בהמיעוט, ולזה השכילו באמרם אין הקומץ משביע את הארי כנ"ל. ולזה השיב להם לכו ופשטו ידיכם וכו'. וזה הוא פירוש הפסוק

(תהלים קא, ב) אשכילה בדרך, היינו דרך פרנסה. תמים, היינו אם איש כזה הוא הולך בדרך תמים. מתי תבוא אלי, דהיינו מתי יגיע הפרנסה אלי בלי שום טרחה. אתהלך בתם לבבי, פירוש שחזק את לבבו באמונת ה' באמת כנ"ל. בקרב ביתי, דהיינו על ידי חוזק הבטחון מצוא די פרנסתי בקרב ביתי: אוהב ישראל ליקוטים חדשים תהלים

דף ד

הרה"ק ר' שלמה זלמן זללה"ה
מוויעליפאליע אמר על מה שאחז"ל - כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד (ברכות ד'), בזה"ל - א פייער האט גיברענט ביי דוד'ס בעט (וודרש כנור מל' נורא אש), והבן. "שלשלת הזהב ע' צ"ד

שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי וכו' אלא בשעה שישראל וכו' ועונין היא שמיה הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם בזה דיתכן שבשעה שישראל מצויים בגלות בין האומות וסובלים צרות ורדיפות ואעפ"כ הם נשאים באמונתם ונכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומרים אמן יהא שמיה רבא מבורך אפשר שיש להקב"ה נחת רוח מזה יותר מבשעה שישראל הקריבו קרבנות בבית המקדש שאז עסקו בעבודת ה' מתוך הרווחה וזהו שאמרו שבשעה שישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות שהם בגלות ואין להם בית המקדש ואעפ"כ נכנסים לבתי כנסיות ועונים יהא שמו הגדול מבורך ומקדשים שם שמים ברבים הקב"ה מנענע בראשו ואומר אשרי המלך

שמקלסין אותו בביתו כך אשרי המלך שאף בשעה שבניו הם בגלות מקלסין אותו שגם מתוך עומק השעבוד אינם שוכחים מהקב"ה ונשארים נאמנים לבוראם אולם ישראל אומרים על זה מה לו לאב שהגלה את בניו כלומר מה חסר לו לאב הוא הקב"ה כביכול במה שהגלה את בניו הלא בניו ממשיכים לעברו במסירות נפש גם בתוך הגלות המרה וזה גורם נחת רוח גדולה לפניו יתברך ונמצא שלא חסר כלום מהנחת רוח אבל ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם שרק לנו ישראל אוי ואבוי שגלינו מעל שולחן הקב"ה ואנו בגלות המרה דרשות חתם סופר ח"א

דף ח

ר' אמי ורב אסי (ברכות ח, א) אע"ג דהוה להו תליסר בי כנישתא לא הוי מצלי אלא היכי דהוי גרסי כדכתי' לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהיה תפלה. יבואר לפי דרכינו דהנה הצדיקים העוסקים בתורה לשמה הם משמחים כל העולמות וממשיכים שפע רב בלימודם לעולם התחתון עולים ויורדים, ובאמת אין שיעור להיחודים והכוונות אשר הצדיקים עושים עם לימודם כי כל התורה שבע"פ המה מלאים רזין דאורייתא וסודות נעלמים רק לפי ראות העין הם מלובשים בלבוש עוה"ז כמו שנים אוחזין בטלית וכדומה. והצדיקים משיגים את הכל ופועלים כל טוב בלימודם כמו בשעת התפלה, וז"ש ונהנים ממנו עצה ותושיה כו' אשר עד"ז תקנו ברכת כהנים סמיכה לברכת התורה. כי הלימוד צריך להיות עד"ז לברך את ישראל בכל הטוב. וז"ש (נדרים פח) דבר זה שאלו לנביאי' ולחכמים עד שפ' הקב"ה בעצמו על שלא ברכו בתורה תחילה עיין בר"ן שם בשם ר"י החסיד

המשך פנינים

ע"ש. ולפי הנ"ל יאמר שלא ברכו להמשך השפעות וברכו' מברכה העליונה בלימודם כנ"ל כי לא כווננו בזה ע"ז אבדה הארץ.

וז"ש ר' אמי ורב אסי (ברכות ח, א) לא הוי מצלי אלא היכא דהוי גרסי. ר"ל בשעה שלמדו היו מתפללי' בכוונה לטובת הדור

להמשיך השפעות טובות לבנ"י מעולמות העליונים וזהו במקום רנה שם תהיה תפלה. ר"ל שיהיה למודם בכוונת התפלה כנ"ל. "תפארת שלמה" ח"ב, ע' שצ"א

שיעורי הלכה ממורינו הגאון הדיין שליט"א

הלכות שהיינו

ש. אם לא בירך שהיינו באכילה ראשונה האם מברך אח"כ באכילה שניה?

ת. אכל ושכח ולא בירך שהיינו, י"א יברך על מה שיאכל אח"כ, וי"א דאין לברך מאחר שכבר אכל וסב"ל ולא יברך, אלא ישמע ברכת שהיינו מאחרים או יפטור זה בפרי חדש אחר, ואם לא מצי למעבד הכי יברך בלי שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בלבד:

להלכה אם לא בירך באכילה הראשונה שוב אינו מברך. מ"א קיצור שולחן ערוך סי' נט

ובפרט בברכת שהיינו שהיא רשות. אבל כל זמן שעסוק עדיין באכילה ראשונה, אף על פי שאכל יותר מטעימה ואף יותר מכזית, כל זמן שעדיין לא שבע מאכילת הפרי ודעתו לאכול עוד, יוכל לברך שהיינו, קצוה"ש סי' ס"ג סק"ט.

ש. למה אומרים שלש לשונות שהיינו וקימנו והגיענו?

ת. כנגד הללי נפשי את ה' אהללה ה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי. רוקח סימן שע"א, אליה רבה אות ו'.

ש. מה מברכין לכתחילה שהיינו ואח"כ ברכת הפרות או מברך קודם ברכת הפרות

ואח"כ שהיינו?

ת. המ"ב כתב דלכתחלה נכון לברך שהיינו קודם ואח"כ יברך ברכה הראויה לה

אבל יש אומרים שמברך תחלה ברכת הפרי ואחר כך שהיינו. הלכות קטנות חלק א' סימן רל"ו, יד אהרן בהגהות הטור. וכן כתב החיד"א בספר יוסף אומץ

סימן נ"ו שנוהגים באכילת פרי חדש לברך ברכת הפרי ואחר כך שהיינו יעו"ש. דרך

החיים אות א,

אבל המנהג לברך ברכת הפרי קודם. שהיינו

הילולא דצדיקים

כ"ו שבט
הגה"ק רבי שאול בראך זי"ע
גאב"ד קאשוי

וכותב רבי שאול בראך מקאשוי מגדולי מרביצי תורה במדינת הונגריה אפילו התמיד אדם בלימודו תכלית ההתמדה ולא ביטל מדברי תורה אפילו רגע אחד לא יהיה לבו שלם עם עצמו ומעשה רב יוכיח הוא רבינו מהר"מ שיק שבחדשי חייו האחרונים כבה מאור עיניו ויבך בלי הפוגות שאל אותו משמשו לבכיה מה זו עושה השיבו אהא אילו ידעתי שאבוא לידי כך כמה הייתי לומד

תמה המשמש וכי מה כלום היה לומד כ"ה שעות ביממה הסביר לו המהר"מ שיק אלמלא ידעתי מראש שישתמאו עיני הייתי ממעט כלשהו בלימוד חדש ומרבה לחזור ולשנן דברים שכבר למדתי וכן שמעתי מפיו אומר אלי דע בני מלימוד גרידא אין יודעים את התורה העיקר לחזור ולגרוס מה שלמדת ממעינות הנצח על פרקי אבות עמ' ק"ד

בר"ח אייר שנת תרל"ח, חודשיים אחרי הבר מצוה הוליכה אמו את רבנו לעיר רחוקה ממקום מגוריו בקצה השני של המדינה, לשיבתו הגדולה של המהר"ם שיק זי"ע

לחוסט. תשעה חודשים למד רבנו אצל רבו הגדול הזה, כי בר"ח שבט תרל"ט נתבקש רבו המהר"ם שיק לשיבה של מעלה. רבנו זיבר פעמים אין ספור בהתלהבות ובגעגועים על תשעת החודשים שלמד אצל המהר"ם שיק. הרבה פעמים נדמה היה לנו, תלמידיו, שהוא מדבר מהת נאים ואמוראים, ואולי ממש רבנו ע"ה. לא פעם אמר, שכל חיותו וכל ישותו ברוחניות נובע ממה ששאב בתשעת ירחים אלו שלמד אצל מורו רבן של

כל ישראל, כפי שתואר אותו תמיד רבנו.

בקיץ זה נסע המהר"ם שיק למקום הבראה על כמה שבועות. [בדרך כלל לא היה נוסע להבראה, אבל היתה זו שנתו האחרונה בחיים חיותו של המהר"ם שיק זי"ע לנסיעה זו לקח אתו תלמידו הצעיר העילוי מנייטרא. יותר מארבע שבועות היה אז רבנו בן השלוש עשרה יחד עם רבו יומם ולילה וישן אתו בחדר אחד. רבנו דיבר מזה הרבה פעמים איך המהר"ם שיק היה נזהר מלדבר אפילו מלה אתת בלשון גרמנית או לועזית אחרת. רק בלשון יידיש דיבר, ואפילו מילה שהיו רגילים לבטא אותה בלשון יידיש בדיוק כמו בגרמנית, עיקם הוא את מבטא המילה, כדי לשנותה מלשון גרמנית.

במקום הבראה שהיה אז המהר"ם שיק עם תלמידיו היו נמצאים מעיינות שהשתמשו במימיהם לצרכי רפואה, לרחיצה ולשתיה. כפי הנוהג וגם לפי עצת הרופאים במקומות הבראה, היו צריכים לשתות כמה כוסות "ממעני הישועה" הללו בבוקר קודם האכילה. גם היו צריכים לשתותם לאט לאט בשעת טיול על השדרות שהיו נמצאים קרוב מהמעיינות. בלשון הגרמנית נקרא מקום הבראה, "קור אורט" והטיול על שתיית המים היו עריכת ה"קור". וזה היה נקרא בפי כל "קור" בשורוק תחת הו', אפילו בידיש. המהר"ם שיק הלך לעשות טיולים אלו השכם בבוקר בעלות השחר, כי לא היה רוצה לטייל שם

בזמן שהיו כבר מבריאים אחרים, וע"כ התחיל הטיול השכם וגמרו אחרי שעתיים עוד טרם הגיעו המבריאים הראשונים. הרבי קרא לי כל יום, "שאלו קים מיר וועלן מאכן די קי"ר", בחיריק תחת הו"ד. כדי לא לדבר מלה גרמנית. "מה הנכם חושבים", ממשיך רבנו, "היתה הקור הזו כל בוקר כשהתחלנו לטייל, התחלתי אני להגיד לרבי ארבע חמש דפים גמרא ותוס' עם מהרש"א ומהר"ם בע"פ, הרבי הגיד את הראשונים על דפים אלו, אח"כ המשכתי שוב בגמ' ותוס' עם מהרש"א ומהר"ם בע"פ והרבי עם הראשונים. ובאופן לימוד זה טיילנו כל בוקר שעתיים, ולמדנו כל יום עשרים עד שלושים דפים גמרא תוס' עם המפר שים. חזרנו הביתה להתפלל עם מנין עוד בזמן ק"ש כמובן. ומכיון שבמקום הבראה הזה לא הטיידו את הרבי הרבה, למדנו בלי הפוגות. וזכיתי לשמוע מרבים הרבה מאד מה שתלמידים מובהקים לא זכו לראות ולשמוע."

בעת שהגה"ק רבי שאול בראך זצוק"ל הרב מקאשוי הסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי יחזקאל זיע"א משינאווא שמע את הרה"ק משינאווא שר בסעודה שלישית מזמור לדוד' בניגון מסויים שמצא מאוד חן בעיניו והחליט כי כשישוב לביתו יחל אף הוא לזמר ניגון זה על מזמור לדוד' אולם בשבת הבאה כשרצה הרב מקאשוי לזמר בבית מדרשו מזמור לדוד' פרח מזכרונו

הניגון ששמע בשינאווא והצטער על כך צער גדול בליל מוצאי שבת נתגלה אליו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא בחלום הלילה ואמר לו שלא יצטער כי הוא ילמדו עתה את הניגון ושוב לא ישכחו ואכן הוא למד שוב את הניגון בעת החלום ויותר לא נשכח ממנו שאול בחיר ה'

כתב בספר שאול בחיר ה' תולדותיו והנהגותיו בקודש של הגאון הצדיק רבי שאול בראך ז"ל דף ק"צ מאד הקפיד רבינו שלא לומר על איש ישראל שהוא חולה אלא לומר שאינו בריא וכך היו נוהגים אצל רבינו כשהיו אומרים בקריאת התורה מי שברך לרפואה היו אומרים הוא יברך את פלוני בן פלונית בלי להזכיר את המילה חולה פעם אחת היה אחד שלא ידע מזה ואמר ירפא את החולה רבינו גער בו באמרו מי התיר לך לומר על יהודי שהוא חולה אחר כך הוסיף רבינו ואמר ידוע שהמקטרגים חוטפים כל מילה שאינה הגונה היוצאת מפי איש הישראלי וזה יכול ח"ו להזיק למי שמתפללים בעבורו ועל כן צריך מאד להיזהר על כל מוצא פיו ומצאתי שכבר הזהיר על זה הגאון האדמו"ר ממונקאטש ז"ל בספרו חמשה מאמרות מאמר נוסח התפילה אות י"ט בברכת מי שברך שעושים לחולה הזהיר אאזמו"ר הקדוש בעל שם שלמה זי"ע ואחריו בנו אאזמו"ר הקדוש בעל דרכי תשובה שלא יאמרו הנוסח יברך וירפא את החולה פלוני וכו' והטעם על פי מה שאמרו חז"ל בשבת ל"ב א' לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא

איך האב ציגעזאגט איז מקויים געווארין מעג איך שווערין. עם הסיפור הנ"ל היה רבי שאול בראך זי"ע מתרץ מה שיש לדקדק בהא דאמר יעקב אבינו לבנו יוסף אל נא תקברני במצרים ויאמר אנכי אעשה כדברך ויאמר השבע לי וישבע לו וישתחו ישראל על המטה ופירש"י ז"ל על ראש המטה על שהיתה מטהו שלימה ולא היה בה רשע שהרי יוסף מלך הוא ועוד שנשבה לבין הגויים והרי הוא עומד בצדקו ויש להבין א איך ביקש יעקב אבינו מיוסף שישבע על העתיד אולי לא יהיה ביכלתו דאולי נגזר על יעקב אבינו שייקבר במצרים עד צאתם משם ב תיכף כשנשבע יוסף מיד השתחוה ישראל על שלא נמצא פסול בזרעו ויוסף עמד בצדקו אשר מזה נראה כי שבועתו של יוסף מוכיח שלא נמצא בו פסול ויש להבין מאיפוא הוא הוכיח את זה אך עם הנ"ל יבואר שפיר כי יעקב אבינו רצה לבחון מה נעשה עם בנו האהוב אחר שהיה לחוד בארץ הטמאה שנים הרבה על כן אמר לו השבע לי שלא תקברני במצרים כלומר התוכל לישבע שכל דיבוריך יתקיים כאשר הבטחת ואם הוא מסוגל באמת לישבע על זה הרי בוודאי אין שום ספק ששמר בריתו מעולם כי ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור וכאשר ראה יעקב שיוסף נשבע שיתקיים הבטחתו מיד וישתחו ישראל ונתן שבח והודיה להש"ת דעל אף שיוסף מלך במצרים אעפ"כ עמד בצדקו.

ימים ולא נודע מי הוא ומה הוא אגב הגר"א שאג היה אז אבד"ק קויבעלסדורף ובמקומו היה מפורסם שהוא יודע כל ה"מרדכי על הש"ס בעל פה אחרי כמה ימים באה אשה אחת אל הביהמ"ד בבכי ובצעקה שבעלה נפלה מאד והוא נוטה למות והיא מבקשת שהצדיק יבקש רחמים עליו אמר לה רבינו לכי לביתך ובעליך יתפא אבל האשה אינה זזה משם עד שהצדיק יבטיח לה וכן עשה רבינו ואמר לה לכי לשלום ו"אני מבטיחך שיהיה לבעליך רפואה שלימה ורבינו אמר זאת בעת שאחז התפילין בידי הקדושים כאשר ראה זאת הגר"א שאג ניגש לרבינו ואמר לו רבי וכי דינא הכי האם ספרי חיים ומתים פתוחים לפניכם אמנם אני יודע שתפילת צדיק עושה רושם אבל להשבע שבועה בנקיטת ספר אולי נגזר על האיש הזה אמר לו רבינו בלשו"ק מתפלא אני עליכם קויבעלסדורפיר רב הלוא העולם אומרים על כבודו שספרי ה"מרדכי ידועים לו בעל פה והלוא מבואר מפורש במרדכי שנשבעתי עפ"י הלכה ועמד הגר"א שאג נבהל ונשתומם מהיכן נודע לו בכלל מי אני ושאני בקי במרדכי ועתה שכבר יצא מפיו הקדוש דברים כאלו רצה מאד להיזכר במרדכי כזה שהוא המקור למעשהו ולא עלה לו והציע לפניו רבינו דברי המרדכי הנ"ל שמבואר כיון ש"רובם מתים היה מותר לו להישבע וסיים רבינו ואמר גלייבט'ס מיר קויבעלסדורפיר רב נישט נאר דער רוב נאר אלע וואס

זכות והפטר ע"ש וכיון שאומרים החולה הרי מקיימים ומודים שהוא בחזקת חולה והרי צריכים להביא זכות ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי וכו' ובפרט לפני מלך הכבוד ית"ש ובעת סכנה ונמצא זה מעורר ח"ו דין כשאומר לשון החולה רק יאמרו ברך וירפא את פלוני בן פלוני עכ"ל ועיין לו בספרו דברי תורה ח"ה אות י"ר מה שכתב לבאר על פי זה ודפח"ח **בספר** אזור האמונה להרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע מובא מכתבו של הרה"ח רבי אהרן אהלבוים תלמיד מובהק וותיק להגה"צ המסור' רבי שאול בראך זי"ע אבד"ק קאשוי אל האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל האגער מקאסוב נכד לבעל אזור האמונה והמהדיר של הספר ובו הוא מספר את אשר שמע מרבו רבי שאול זי"ע וז"ל בתחילת התישבותו של רבינו מריז'ין בסאדיגורא רעשה כל המדינה מקדושתו הרמה והיו מספרים עליו שהוא פועל ישועות באותות ובמופתים ואז עדיין לא נתפרסם במדינת אונגארין תורת רבינו הק' הבעש"ט זי"ע ותלמידיו הק' והיה בין גדולי אונגארין הגאון המפורס' רבי אברהם צוועבניר שאג זי"ע רבו של מרא דירושלים עיה"ק הגאון המפורס' רבי יוסף חיים זונענפעלד זי"ע וכאשר שמע הגר"א שאג אודות רבינו רצה לתהות על קנקנו מבלי להתוודע לשום אדם וכן עשה נסע לסא"ג ושהה שם כמה

כן, החל לשחוק יותר ויותר, עד שכל חלל הבית רעש מקול צחוקו הרועם, באומרו לחסידים: "אל תדאגו לי. אינני פוחד ככל וכלל", ובאומרו כן, מילא בשנית את פיו בצחוק גדול. לא חלפו אלא רגעים מספר, ונתקיים בו בנחום "הוי זהיר בגחלתן שלא תכווה." באופן מפתיע נעשה האיש אילם, ואף משותק על שתי ידיו, עד שלא יכל לעשות מאומה. מאובן ישב על מקומו מבלי יכולת לזוז.

דבר עונשו של נחום התפשט חיש מהר כאש בנעורת בכל רחבי העיר, ואף אל אוזניו של אחיו של נחום, ר' מרדכי הגיעו הדברים לאמור: "אחיך המוזג, נחום, נענש במלוא חומרת הדין. הוא מילא את פיו שחוק כשהוא לועג לסיפורים שסופרו בבית מזיגתו אודות גדולתו וצדקתו של הרבי הקדוש רבי יהושע מבעלז." מבלי להתמהמה, רתם ר' מרדכי את עגלתו, דשם את פעמיו לעבר העיירה בעלז, היישר למעון קדשו של הרה"ק רבי יהושע מבעלז, כדי לבקש מלפניו על נפש אחיו נחום, למען ימחל ויסלח לו הרבי, ואחיו ישוב לאיתנו כאשר בראשונה. מסיפור ר' מרדכי לרבי מבעלז את כל אשר ארע לאחיו המתג, נענה הרבי דאמר לו: "אמנם על כבודי אני מוחל בלב שלם, שכן אינני חפץ שאיש מישראל יענש בעבורי. אבל, מי יודע באם השי"ת יוכל למחול לו..."

בשמוע ר' מרדכי את הדברים הללו, הבין כי כלו כל הקיצין לאחיו נחום, וכי כבר אפסה כל תקוה. בבת אחת נפרצו שתי עיניו וכמעיינות החלו דמעותיו לזלוג על לחייו כשהוא בוכה בכי מר לרגליו של הרבי מבעלז, אולי יחוס השי"ת אולי ירחם על נפש אחיו שחטא אל מול פני הרבי. נענה הרבי מבעלז ואמר לר' מרדכי: "באם נראה לך כי יש תקוה לאחיך, אם כן בוא ביחד עם אחיך אלי לקראת ראש השנה הבא עלינו לטובה." שמח וטוב לב שב ר' מרדכי חיש מהר לביתו, ביודעו כי הנה לאור דברי הרבי הקדוש עתין לא אפסה תקוה, ויש פתח של הצלה לאחיו החולה. הוא פנה אל נחום וסיפר לו את דברי הרבי, בבקשו ממנו לבוא עמו לראש השנה לבעלז. "תדע לך כי אם הרבי הזה אומר לבוא אליו, הרי שהוא עתין יכול להציל אותך. אבל אם תסרב, הרי שבמו ידך אתה סותם בפניך כל דרך של רפואה, וכי כך עלול אתה להשאר עד סוף ימך." ואף

בין אלפי תושבי העיר ההונגרית דברצין נמנה גם נחום המוזג. לפרנסתו עסק במכירת יין וי"ש בבית מזיגתו אשר עמדה על אם הדרך, אם מגליציה ורוסיה, ואם מאוסטריה וצ'כוסלובקיה. וכיון שכך, היתה חנותו מלאה בקונים ואף בשותים שישבו בחנותו והעבירו את שעתם בשתייה ובדיבורים על דא ועל הא. גם אנשים שאינם מבני ברית היו רגילים להכנס אליו כדי לשנות לשכרה, וידיו של נחום עבודה מלאו. כך, שכמעט ולא היה סיפק בידו לקיים מצוות במשך שעות היום. ועד כדי כך הגיעו הדברים, עד שמיום ליום נתחבר לישב בחברתם של הערלים שמלאו את חנותו, למד את שפתם ואף עשה כמעשיהם, ולא ארכו הימים עד שפרק מעליו לגמרי עול תורה ומצוות. הוא הפסיק לשמור שבת, לא הניח תפילין, עד שדומה היה כגוי גמור, וזאת בשל ישיבתו וחברותו עם שפלי ארץ. סיעה של חסידים, מחסידי המובהקים של הרה"ק רבי יהושע זי"ע מבעלז עשתה את דרכה מהעיירה בעלז אשר בגליציה לביתם שבתוככי הונגריה. וכיון שהיתה דרכם חולפת בתוככי העיר דברצין, נמנו וגמרו להכנס לחנותו של נחום, לנוח קימעה מטלטולי הדרך, ואף ללגום כוסית יין שרף, בטרם ימשיכו בדרכם לעבר ביתם. עודם יושבים ושותים, החלו לספר סיפורי נפלאות אותם ראו במחיצתו של רבם הקדוש. סיפור רדף סיפור, וכל ישותם התפעלות בכל רגע מחדש בדבר מעשיו המופלאים של הרבי. תוך כדי שיחתם, חלף נחום המוזג, בעל הבית ליד שולחנם, והיה כשומעו הכיצד הם משוחחים בגדולתו וצדקתו של רבם הקדוש מבעלז, החל למלא פיו שחוק, כשהוא לועג למראה חסידים שנתיישבו לשנות אצלו. ולא עוד, אלא שלפתע החל גם לועג למשמע הסיפורים אותם סיפרו אודות רבם, באומרו להם: "מה לכם מלעגים בסיפורים שכאלו. הרי בסיפורים אלו אין כל ממש. מוטב תשתו עוד כמה כוסות יי"ש, כך ארויח מכם עוד מעות, מאשר תספרו סיפורי הבל שכאלו." "בוש והכלם לך, נחום! נזעק למולו אחד מהחסידים "הכיצד אינך ירא לנפשך? השמר והזהר לך מלמלא את פיך שחוק מסיפורי הצדיק, פן תענש במלוא חומרת הדין. האינך יודע שעל צדיקים נאמר 'הוי זהיר בגחלתן שלא תכווה?' השמר והזהר לך!" אלא שנחום לא שת לבו לדברי האזהרה הללו. ודווקא בשומעו

כמו כן בנה לעצמו בחצר ביתו סוכה נאה וגדולה, למען יוכל לארח גם אורחים ועניים בסוכתו, ואולי אז יזכה וגם האושפיזין קדישין יבואו לסוכתו. לאחר חג הסוכות נטל לו נחום יהודי חסיד ירא שמים כדי שהלה ישמש לו כמלמד, עמו החל ללמוד כל יום מעלות השחר ועד זמן התפילה חוק ולא יעבור. מיום ליום דבק במצוות נוספות מתרי"ג מצוות, בקיימו בעצמו "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה", כשבנוסף לכך השתדל בכל מאודו ובכל נפשו לקיים בממונו מעשי צדקה וחסד עם כל דכפין וכל דצריך. ברבות הימים הפך לחסיד בעלז מובהק, עד שבכל ראש חודש היה נוסע מעירו דברצין לבעלז, כדי להשתתף בסעודת ראש חודש במחיצתו של הרה"ק רבי יהושע. באחד מראשי החדשים, עת הסבו חסידים רבים בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי יהושע מבעלז, ישב גם ר' נחום מהעיר דברצין במקומו, כמנהגו מדי ראש חודש. לאחר ברכת המזון, עת עזבו כל החסידים את המקום, נותר רק ר' נחום לישיב עדיין על מקומו, שכן הרבי ביקשו להשאר, שכן רצה לשוחח עמו. משעזבו כולם את בית המדרש, פנה אליו הרבי ושאלהו לאמור: "כבר זמן רב לא שוחחתי עמך. התוכל לספר לי את התנהגותך והליכות חיך מאז שבת בתשובה שלימה?" נענה ר' נחום וסיפר: "כל לילה מתעורר אני בחצות ואומר תיקון חצות. לאחר מכן אני לומד בחברותא עד זמן תפילת שחרית עם יהודי שנטלתי אותו כמלמד, מדי יום ביומו חוק! ולא יעבור. משתדל אני לקיים מצוות ככל יכולתי ואף למעלה מיכולתי. כמו כן בכל שבת ויום-טוב מזמין אני לביתי אורחים רבים אשר סועדים על שולחני וכל מחסורם עלי, וכך המשיך ופירט בפני הרבי את הליכות חייו, מצוות ומעשים טובים אותם הוא משתדל לקיים. נהנה הרבי מבעלז לשמע הדברים הללו, ואמר לר' נחום: "במקום שבעלי תשובה אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. תדע לך כי בעלי תשובה עומדים במדרגה גבוהה יותר מאשר צדיקים גמורים. אשרי לך ואשרי חלקך." ר' נחום נותר לישיב מהורהר, חושב על דברי הרבי בגין זכותו כבעל תשובה אמיתי. לפתע, תוך כדי מחשבה, הבין ר' נחום כי הנה עתה היא שעת כושר אצל הרבי הקדוש. הוא פנה אל הרבי ואמר לו: "רבינו הקדוש, חפץ אני לזכות לראות את מלך המשיח... נענה

שמאז עומדו על דעתו היה נחום מלעג על דברי צדיקים, ואם כן, הרי שבימים כתיקונם לא היה מאזין כלל לרבת אחיו. שמה לו ומי לו לנסוע לבעלז. ברם, עתה היה מצבו שונה. כאשר נענש בגופו בצורה כה חמורה, לא היתה לו כל ברירה, אלא לקיים את בקשתו של הרבי, ולנסוע בצוותא חרא עם אחיו לבעלז אל הרבי הקדוש. שהרי באמת חפץ היה להברא ולחזור להיות כאחד האדם. בבואם אל הרבי בערב ראש השנה, נפל נחום לרגליו של הרבי בחדרו פנימה, כשהוא ממרר בבכי, וללא קול (שהרי לא יכל לדבר) הביע את בקשתו שהרבי ימחול לו במחילה גמורה ויתפלל עליו לרפואה שלימה. נענה הרבי ואמר לנחום: "כבר אמרתי לאחיך. אמנם אני מוחל לך במחילה גמורה, אבל בכך אין די. גם השי"ת צריך למחול לך במחילה גמורה, וכדי שהשי"ת ימחול לך, ותבריא ותהיה כאחד האדם, צריך אתה לקבל על עצמך לשוב בתשובה שלימה. הנה יום הדין ממשמש ובא. תבכה בכל כוחך לפני השי"ת שהוא ימחל לך, אבל בעיקר תקבל על עצמך מהיום ואילך להתנהג כיהודי כשר. לא לחלל שבת, להתפלל ולהניח תפילין בכל יום, לא לגלח את זקנך בתער, ואף לשמור על כשרות ככל יהודי כשר ירא שמים."

הדברים פעלו את פעולתם על לבו הקשוח של נחום, והוא קיבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה. בשני ימי ראש השנה ואף בעשרת ימי תשובה בכה נחום נרגשות מעומק לבו, כשהוא מהבל על עצמו להתנהג מעתה ואילך כיהודי ירא שמים לכל פרטיו ודקדוקיו, ואמנם תפילותיו עלו השמימה ונתקבלו. אט אט הוא החל להחלים, עד שבערב יום כיפור הבריא כליל מחוליו, והפך להיות כאחד האדם. בערב יום כיפור קודם התקדש היום הקדוש נכנס אל הרבי, והרבי בירכו בברכת "גמר טוב." לאחר יום כיפור נכנס בשנית אל הרבי. או אז נפרד ממנו הרבי מבעלז בסבר פנים יפות, הורה לו לנסוע לביתו, תוך שהוא מצוה עליו לאמור: "ראה לשמור ולקיים את כל הקבלות הטובות שקבלת על עצמך, ורק כאשר תנהג כן תמשיך להיות בריא עד סוף ימך." נחום שב לביתו בחברת אחיו, וככל שקיבל על עצמו כן קיים. לפני חג הסוכות קנה לעצמו ארבע מינים, דבר שלא עשה כבר שנים מרובות.

אליך. "אלא, שאז לפתע... אך הוציא ר' נחום את המילים הללו מפיו, עוד בטרם המשיך לדבר, נעלם לפתע האיש מנגד פניו, ולא רק זאת, גם כל הבית כולו נעלם מנגד פניו... ור' נחום מצא את עצמו עומד יחידי בתוככי יער עבות באישון לילה ואפילה נדהם, חרד ותמה נותר ר' נחום לעמוד על מקומו, מבלי להבין מדוע ולמה נעלם האיש וכל הבית מנגד פניו? וכי באמת לא היתה לו כל זכות לדבר עם מלך המשיח? והרי הרבי הבטיח לו, ולמה זה נעלם האיש ממנו? כשהוא עדיין נתון תחת אותו רושם מפחיד מכל אשר ראה, חזר על עקבותיו ושם את פעמיו לנסוע בחזרה לבעלו. כדי לספר לרבי את כל אשר ראה. משנכנס אל הרבי שאל לאמור: "הרי הרבי הבטיח כי אזכה לראות את מלך המשיח, ואם כן מדוע זה לפתע כאשר הזכרתי את רבינו הקדוש נעלם האיש וכל הבית מנגד פני? האמנם לא היתה לי את הזכות לדבר עמו?" "אכן כן" נענה לו הרבי "זכור תזכור כי בקשת ממני לזכות לראות את מלך המשיח, אבל לא בקשת ממני לזכות לדבר עמו... בשל כך, זכית בזכיה גדולה לראות את מלך המשיח, אבל כאשר החילות לדבר עמו, נעלם האיש מנגד פניך, שכן לא היתה לך את הזכות לדבר עמו אלא רק לראות אותו. ואכן זכית בזכיה גדולה, דבר שלא כל אדם ילוד אשה זוכה לו." הזכיה הגדולה הזאת, לראות עין בעין את מלך המשיח, הרעידה ביותר את נימי נפשו של ר' נחום, והביאה אותו להוסיף מעת לעת זכויות על זכויותיו. מיום ליום הלך ונעשה חסיד וירא שמים, כשהוא מרבה להטיב עם כל יהודי כאשר הוא מבלי לבדוק בציציות. כל מר נפש, נזקק ונדכה זכה אצלו לאוון קשבת. ביתו היה פתוח לרווחה בפני כל עובר ושב, יהודים רבים התאכסנו בביתו, כשהם זוכים גם לארוחה דשנה, לפעמים חינם אין כסף. גם כאשר היה מבחין ביהודי שאין לו לשלם עבור אותה כוסית יי"ש אותה לגם אצלו, היה מסתיר את פניו ממנו כדי שהלה יוכל לצאת את חנותו מבלי לשלם. מרבה היה לישוב בחברתם של יהודים, חסידים ואנשי מעשה שהיו יושבים בחנותו, כדי לשמוע מהם סיפורי צדיקים, ולשאוב ממימי הדעת הנהגות טובות ואמרות קודש מרבתיהם הקדושים. וכל כך נשתנה לטובה, עד שבוחל היה לישוב בחברתם של גדים שאינם מבני ברית

הרבי מבעלו ואמר לו: "וכי למה לא? הבה ואומר לך היכן הוא נמצא. כאשר תשוב לנסוע לביתך, תסע דרך גבול הונגריה במקום פלוני, שם מעבר לגבול נמצא יער גדול. תכנס ליער, שם תמצא בית קטן, ובו נמצא מלך המשיח." מרוגש עד עמקי נפשו עזב ר' נחום את בעלו, רשם את פעמיו לעבר הונגריה, בחפצו העז לזכות ולראות את מלך המשיח. הוא נסע דרך אותו גבול עליו הורה לו הרבי. ואמנם, כשחצה את הגבול ראה וכי לפניו עומד יער עבות גדול. ללא כל פחד נכנס לתוך היער, החל לצעוד בו, והנה עד מהרה נגלה לנגד עיניו בית קטן באמצע היער. אלא שאז, הופתע ביותר, שכן הבית היה חשוך ואפל ושום נצנוץ של אור לא נראה בו. הוא אימץ את עיניו, היטה את אוזניו, אבל אז ראה רק עמוד עשן גדול יוצא מבעד לארובת הבית. הוא נכנס לתוך הבית, שם ראה את בעלת הבית עומדת במטבח, ומבשלת תפוחי אדמה. בתחילה לא הרהיב עוזו בנפשו לפנות אליה, אבל הבין כי מדובר בבעלה אותו ביקש מאד לזכות לראות. התשוקה לראות את המלך המשיח בערה בו, בשל כך אזור עוז ופנה אליה בבקשה מיוחדת, לה היא לא תסרב, ואז לבטח יגלה היכן בעלה ואף יוכל לראותו: "התוכלי לומר לי היכן הוא בעלך? חפץ אני לדבר עמו. יש לי בית ממכר לייך יי"ש, ורוצה אני כי בעלך יעבוד אצלי כמנהל חשבונות, כך תהיה לכם פרנסה בריוח." לשמע הדברים ענתה לו האשה: "האם באת לכאן כדי להשים אותי ואת בעלי ללעג ולקלס? הן בעלי לא יודע קרוא וכתוב, וקל וחומר שאינו יודע לחשב חשבונות, ואם כן מה הוא יכול להועיל לך במסחרך? בקושי יודע הוא להתפלל מעט." אלא, שר' נחום לא הרפה. שוב ושוב הפציר בה כי ברצונו לראות את בעלה. "חפץ אני לראות אותו ולדבר עמו אי אלו דברים." לאחר הפצרות רבות אמרה לו האשה: "אם באמת רוצה אתה לראות אותו, בוא לכאן מאוחר יותר, לאחר תפילת מעריב, אז הוא יהיה כאן ותוכל לדבר עמו." לאחר תפילת מעריב, חזר ר' נחום מרוגש לבית אשר ביער, ביודעו כי עוד מעט קט יזכה לראות את מלך המשיח. ואכן בהכנסו ראה את האיש יושב ליד השולחן, הוגה ומתעמק בספר הזוהר הקדוש. ר' נחום הושיט לו את ידו לשלום כשהוא אומר לו: "הרבי מבעלו שלח אותי

לעזוב את כל עסקיו למשך שמונה ימים, כדי לזכות לשהות כאן במחיצת הרבי בכל ימי החנוכה, והנה, לפתע, הרבי מצווה עליו במילים פשוטות לבל ישאר כאן, אלא לנסוע תיכף ומיד לביתו? האמנם אוזניו שומעות נכונה? בדמעות שלישי התחנן ר' נחום לפני הרבי כי יתיר לו להשאר בבעלז. "נסעתי מביתי ועד לכאן מרחק כה רב, רק כדי להיות אצל הרבי בחנוכה. סבלתי רבות מעינוי הדרך, שכן הימים ימי כפור ושלג, הדרכים עקלקלות, ועל אף זאת השקעתי מאמצים רבים כדי להגיע עד לכאן, ואחר ככלות הכל לא אזכה לשמוע ברכות נר חנוכה מפי הרבי? האמנם יתכן כזאת? מה פשעי ומה חטאתי על שהרבי שולח אותי מכאן בדיוק שעה קלה לפני הדלקת הנר?" הפצרות רבות הפציר ר' נחום ברבי. ואמנם, לאחר הפצרות חוזרות ונשנות נתרצה לו הרבי ואמר לו: "מסכים אני שתשאר כאן היום, עד לאחר הדלקת נר חנוכה של הלילה הראשון. אבל, לאחר מכן תשוב ותסע תיכף ומיד לביתך." ור' נחום, כל ברירה לא היתה לו והוא סבר וקיבל. לאחר הדלקת הנר הראשון נכנס ר' נחום בשלישית אל הקודש פנימה כדי ליטול ברכת פרידה מהרבי, ושב לביתו. תיכף בהגיעו לביתו, חלה ר' נחום בחולי קשה ונפל למשכב. מיום ליום התגבר חוליו עד שנראה היה כי אלו ימיו האחרונים עלי אדמות. אז הבין את כוונת הרבי מדוע זה שלחו בחזרה לביתו, כיון שחפץ הרבי שיפטר מהעולם על מיטתו בביתו, בקרב בני משפחתו ולא בעיר זרה. משראה ר' נחום כי ימיו ספורים, כתב צוואה מפורטת על כל רכושו, כשהוא מצוה בין היתר ליתן סכום עתה מממונו לצרכי צדקה וחסד, ובפרט למען עניי ארץ ישראל. ובהגיע היום האחרון של חנוכה, 'זאת חנוכה', נפטר ר' נחום לבית עולמו זקן ושבע במצוות ומעשים טובים. וכל כך נתקבלה תשובתו לפני פמליא של מעלה, עד שכבר כעבור יומיים בלבד מפטירתו נתגלה בחלמו לבנו ואמר לו: "כשהגעתי לבית דין של מעלה ליתן דין וחשבון על מעשי, הכריזו 'פנו מקום להבעל תשובה מבעלז', ותיכף ומיד הכניסו אותי לגן עדן כדין בעלי תשובה שגדולים מצדיקים גמורים." (רבינו הקדוש מבעלז)

שהיו נכנסים לחנותו כדי לרכוש משקאות חריפים, או כדי לשתות לשכרה כוסות מלאים ש. אבל כיון שצריך היה לשרתם, עמד ונטל לו נער גוי, בדומה להם, כדי שהוא ישרת את הגויים, והוא, ר' נחום מתרחק מחברתם מהקצה ועד הקצה. וכיון, שעשה ר' נחום מצוות רבות בממונו, הרי שהשי"ת שלם לו בכפל כפליים. ככל שהרבה ליתן צדקה לעניים ואביונים, כך הלך הונו וגדל ונעשה לעשיר עצום. אבל, גם אז ממונו לא העבירו על דעתו ולא סימא את עינו, שכן ידע לכלכל את אורח חייו, עד שהיו תורה וגדולה משולבים על שולחנו כאחת. זולת היותו מגיע בכל ראש חודש לבעלז, היה נוהג ר' נחום לבוא אל הרבי מדי שנה בשנה לכל ימי החנוכה. הוא היה נועל את עסקיו למשך שמונה ימים, ומגיע לבעלז, שם היה זוכה לראות את הרבי עומד ומטיב את הנרות. בכל יום מחדש היה מוזל דמעות כמים בשעה ששרו את הבית "רעות שבעה נפשי... חיי מררו בקושי"... בפיוט "מעוז צור", בהזכרו בכל הרעות והחטאים שעשה. אבל יחד עם זאת היה מתחזק בחושבו על דרך התשובה שקיבל עליו, ובפרט כאשר היה נזכר במילים הקדושות שהרבי אמר לו "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. תדע לך כי בעלי תשובה עומדים במדרגה גבוהה יותר מאשר צדיקים גמורים. אשרי לך ואשרי חלקך." באחת השנים הגיע ר' נחום לחצר הקודש לבעלז למשך כל ימי החנוכה כדרכו מדי שנה. הוא נכנס אל הקודש פנימה לקבל ברכת שלום, ולאחר מכן יצא לאבסנייתו, כדי להתכונן בסילודין לקראת הדלקת הנר הראשון של חנוכה במחיצת הרבי הקדוש. אלא, שאז ארע דבר. שעה קלה קודם הדלקת הנר, יצא משמשו של הרבי מחדר הרבי, והלך לחפש בדחיפות את ר' נחום. משפגשו, אמר לו: "הרבי קורא לך בדחיפות לחדרו. בוא עימי." תמה נכנס ר' נחום אל חדרו של הרבי. 'הרי לפני כמה שעות כבר נכנס אל הרבי כדי ליטול ברכת שלום, ולמה זה הרבי קורא לו לפתע שוב?' בהכנסו אל החדר, פנה אליו הרבי ואמר לו: "אל תשאר כאן. שוב וסע לביתך לחיים ולשלום." ר' נחום נותר לעמוד למול הרבי כמי שנפלה עליו מפולת, כאדם שעולמו חרב עליו באחת. כמה מאמצים השקיע כדי